

Metsämörri tukemassa kestäväää kehitystä

Jaana Raetsaari

Sosiaalialan koulutusohjelma, opinnäytetyö

Lapsi ja nuorisotyö

Sosionomi (AMK)

KEMI 2014

TIIVISTELMÄ

LAPIN AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaalialan koulutusohjelma

Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyöntekijä:	Jaana Raetsaari
Opinnäytetyön nimi:	Metsämörri tukemassa kestävästä kehitystä
Sivuja (joista liitesivuja):	40 (5)
Päiväys:	25.03.2014
Opinnäytetyön ohjaaja(t):	Merja Hjulberg, Sari Leppälä
<p>Opinnäytetyön kuvaus: Opinnäytetyössäni perehdyn metsämörri-toiminnan ja kestävästä kehityksen toteuttamiseen Kiimingin Vekara-ahon päiväkodillä. Metsämörriin valitsin aiheeksi, koska Vekara-ahon päiväkotitoiminta on toteuttanut toimintaa jo useamman vuoden ajan. Haluan selvittää miten metsämörri-toiminta tukee Oulun kaupungin kestävästä kehityksen toimintaa. Ja miten tämä toiminta näkyy Vekara-ahon päiväkodin arjessa. Perehdyin myös kyselyn kautta ovatko Vekara-ahon päiväkodin työntekijät saaneet tietoa kestävästä kehityksestä.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimuskysymykset: Miten kestävä kehitys näkyy päiväkodin arjessa? Miten metsämörri-toiminta tukee päiväkodin kestävästä kehitystä?</p> <p>Teoreettinen ja käsitteellinen kuvaus: Teoreettisessa viitekehityksessä tarkastellaan päiväkodin arkea, metsämörri-toimintaa sekä kestävästä kehitystä. Kyselen päiväkodin työntekijöiden näkökulmasta, miten metsämörri-toiminta tukee kestävästä kehitystä päiväkodin arjessa. Olen käyttänyt myös teoretietoa Oulun varhaiskasvatuksen materiaaleista.</p> <p>Metodologinen esittely: Opinnäytetyöni on toteutettu laadullisella eli kvalitatiivisella menetelmällä. Materiaali on kerätty kyselylomakkeilla (liite 2) Vekara-ahon päiväkodin työntekijöiltä marraskuussa 2013. Analysoin aineiston sisällönanalyysimenetelmää käyttäen.</p> <p>Tutkimustulokset ja johtopäätökset: Kyselyissä selvisi, että päiväkodin työntekijät kokivat metsämörri-toiminnan tukevana toimintana kohti kestävästä kehitykseen. Päiväkodin työntekijät kokivat siihen vaikuttavan oman ammattitaidon ja lisäkoulutuksia kaivattiinkin. Kestävä kehitys näkyy päiväkodin arjessa, vaikkakin osa päiväkodin työntekijöistä kaipasi siitä enemmän tietoa. Kestävästä kehityksen tietämys tuntui olevan enemmän henkilön oman aktiivisuuden tulos.</p>	
Asiasanat: Metsämörri, kestävä kehitys, päiväkodin arki	

ABSTRACT

LAPLAND UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Education

Degree programme:	Degree programme of Social services
Author(s):	Jaana Raetsaari
Thesis title:	Metsämörri -activities as a supporter towards sustainable development
Pages (of which appendixes):	40 (5)
Date:	25.03.2014
Thesis instructor(s):	Merja Hjulberg, Sari Leppälä
<p>Description: This thesis concentrates on Metsämörri -activity and sustainable development at the Vekara-aho day care centre in Kiiminki, Northern Finland. Metsämörri is a project, or a set of activities, which aims to support children's outdoor exercise habits. Metsämörri was chosen to be the subject of the thesis, because Vekara-aho day care centre has been involved in Metsämörri -activity for a number of years. I wish to find out how Metsämörri -activity supports the sustainable development of the city of Oulu and how Metsämörri -project appears in the daily routines of Vekara-aho day care centre. I also conducted a survey to find out what the staff of the day care centre knows about sustainable development.</p> <p>Research questions: How does sustainable development appear in the daily routines of Vekara-aho day care centre? How does Metsämörri -activity support sustainable development in Vekara-aho day care centre?</p> <p>Theoretical and conceptual description: The theoretical background discusses the daily routines of the daycare centre, Metsämörri -activity and sustainable development. I wish to find out the caregivers perspective on how Metsämörri -activity supports sustainable development in the daily routines of the day care centre. Theoretical information concerning early childhood education provided by the city of Oulu has been utilized in this thesis.</p> <p>Methodological choices: This thesis uses qualitative research methods. Research data was gathered from the staff of Vekara-aho day care centre in November 2013 using a questionnaire. The data was analyzed with the content analysis method.</p> <p>Results and conclusions: The caregivers found the Metsämörri -activity supporting sustainable development. Also individual expertise was felt to affect sustainable development and further education was needed. Sustainable development can be seen in the daily routines of the day care centre, even though some of the staff required more information. The level of knowledge concerning sustainable development was seen as the result of personal interest.</p> <p>Keywords: Metsämörri, sustainable development, day care centre routines</p>	

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN METODOLOGISET VALINNAT	7
2.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset	7
2.2 Tutkimusmenetelmät	9
2.3 Sisällönanalyysi	11
2.4 Eettisyys ja luotettavuus	13
2.5 Opinnäytetyöprosessi	14
3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	16
3.1 Varhaiskasvatuksensuunnitelmat ja tavoitteet	16
3.2 Kestävä kehitys	18
3.3 Metsämörri ja toiminnan tavoitteet	20
4 OPINNÄYTETYÖN KYSELYN ANALYSOINTI	23
4.1 Kestävä kehitys päiväkodissa	23
4.2 Metsämörri tukemassa kestävästä kehitystä	26
4.3 Vastaukset tutkimuskysymyksiin	28
5 POHDINTAA	31
LÄHTEET	33
LIITTEET	35
SAATEKIRJE	36
KYSELYLOMAKE	37

1 JOHDANTO

Yhteiskunnan huoli lastemme tulevaisuudesta on suuri. Kuormittamalla maapalloa ja ympäristöä kulutamme uusiutumattomia luonnonvaroja. Meidän aikuisten tulisi tehdä elämäntapaamme muutoksia, jos haluamme jättää lapsillemme paremmat elintilat. Eletään aikakautta kun puhutaan kestävästä kehityksestä. Myös päiväkodit kuuluvat kestävä kehityksen kohteisiin. Kestävää kehitystä on painotettu vuodesta 1992 Rio de Janeirossa vahvistetussa Yk:n ympäristö – ja kehityskonferenssissa. Oulun varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluu yhtenä osana kestävä kehitys. Vekara-ahon päiväkodissa on kestävä kehitys otettu enemmän esille Uuden Oulun myötä. Päiväkotiki Vekara-aho on ottanut metsämörritoiminnan päiväkodin arkeen, joka toimii yhtenä toimintamuotona kestävä kehityksen tukemiseen.

Opinnäytetyön aiheeksi olen valinnut metsämörritoiminnan, joka on yksi monista keinoista ohjata lasta toimimaan kestävämmän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Metsämörritoiminnan ajatuksena on tyydyttää lasten tarvetta luonnon helmassa liikkuen ja yhdessä tutkien luontoa. Päiväkodin työntekijöiden tulee toimia valvovina aikuisina taatakseen lapselle turvallisen, sosiaalisen kasvuympäristön. Kun lapsi ohjataan pienestä pitäen kestävä kehityksen mukaisesti, saadaan aikaan elinikäinen toiminta, jolla hän voi itse vaikuttaa valinnoillaan kestävä kehityksen ylläpitämiseen.

Työskentelen tällä hetkellä lastentarhanopettajan sijaisena Oulun kaupungin Vekara-ahon päiväkodissa, jossa kestävä kehitys näkyy metsämörripainotteisena toimintana. Olen itse valmistunut metsämörri ohjaajaksi huhtikuussa 2005 Lapuan Kristilliseltä opistolta. Olen toteuttanut toimintaa omassa kahden hoitajan ryhmäperhepäiväkodissani kuuden vuoden ajan ja nyt olen jatkanut toiminnan ohjaamista Vekara-ahossa. Toimintaa ei mielestäni arvosteta Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa, koska siitä ei ole edes mainintaa, kuten vihreänlipun toiminnasta. Tarkoitus on kartoittaa, miten metsämörritoiminta tukee Oulun varhaiskasvatussuunnitelman kestävä kehitystä ja miten se näkyy päiväkodin arjessa. Vekara-aho on yksi monista päiväkodeista Kiimingin alueella, joka käyttää metsämörritoimintaa päiväkodin teemana. Valitsin Vekara-ahon, koska siellä on ensimmäisten joukossa aloitettu metsämörritoiminta vuonna 2005.

Aineiston opinnäytetyöhöni on hankittu Vekara-ahon päiväkodin työntekijöiltä kyselylomakkeilla. Tutkimuskysymykseksi olin asettanut seuraavat kysymykset. Miten kestävä kehitys näkyy päiväkodin arjessa? Ja miten metsämörritoiminta tukee kestävästä kehitystä päiväkodissa? Opinnäytetyöhön olin valinnut kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän. Mielenkiintoni kohdistuu päiväkodin työntekijöiden omiin mielipiteisiin ja kokemuksiin. Materiaalin analysoinnissa olen käyttänyt aineistolähtöistä sisällysanalyysi menetelmää.

Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyössäni käytin Vekara-ahon päiväkodin työntekijöiden näkökulmaan. Se miten he kokevat päiväkodin arjessa metsämörritoiminnan ohjaamisen tukevan kestävästä kehitystä. Olen käyttänyt mahdollisimman monipuolisesti kirjallisuutta, nettisivuja ja muita artikkeleita. Metsämörri materiaalia oli saatavana aika rajallisesti, joka koituikin haasteelliseksi opinnäytetyössäni. Kestävästä kehityksestä on hyvin materiaalia, jotka ovat vieläpä kohdistettu tiettyihin elämän osa-alueisiin.

2 OPINNÄYTETYÖN METODOLOGISET VALINNAT

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Kestävään kehitykseen kuuluu ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Kestävällä kehityksellä on tarkoitus ohjata tekemään luontoa säästäviä valintoja. Jotta voidaan puhua päiväkodissa kestävästä kehityksestä, tämä tulisi näkyä päiväkodin kasvatuksessa ja opetuksessa. Tämän toteuttamiseen tarvitaan vastuun antamista ja vastuun kantamista. Varhaiskasvatussuunnitelmassa on tavoitteena tukea kestävä kehitystä toiminnoilla, kuten luonnon säästäminen kaikilla mahdollisilla keinoilla. Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa kestävä kehitys on vain yhtenä osa-alueena suunnitelmassa ja voidaan puhua kestävä kehityksen kasvatuksesta. Tässä opinnäytetyössä keskitytään ekologiseen osa-alueeseen, koska metsämörritoiminnan tavoitteena on tukea lapsen luontosuhteen muodostumista päiväkodissa. Mielestäni metsämörriteema on oiva työväline kestävä kehityksen ohjaukseen. Lapsi oppii ottamaan vastuuta tekemisistään luonnon hyväksi. Toisaalta taas lapset antavat vanhemmilleen aihetta miettiä omaa toimintaansa ja kannustaa valitsemaan luontoystävällisiä tuotteita arkielämässä. Yhteiskunnallisesti olemme kaikki vastuussa luonnon hyvinvoinnista. Myös päiväkodissa opitut hyvät tavat ja muiden lasten huomioiminen ovat olennainen osa lapsen sosiaalista kestävä kehitystä. Päiväkoteja kannustetaan myös vaalimaan ryhmässä olevien lasten kulttuuriperinteitä ja kansainvälisyyttä, joka taas on osa kulttuurista kestävä kehitystä.

Opinnäytetyössäni on tarkoitus teemoittelulla tarkastella metsämörritoimintaa päiväkodin työntekijöiden näkökulmasta. Kyselyn avulla kartoitin Vekara-ahon kolmentoista (13) työntekijän koulutukset metsämörriohjaajana. Kartoitin myös miten he ovat tutustuneet Uuden Oulun varhaiskasvatussuunnitelmaan painottaen kestävä kehityksen tavoitteisiin. Kysyin myös kokeeko työntekijä tukevansa metsämörritoiminnalla varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita. Kerään työntekijöiden mielipiteitä, miten metsämörritoiminta näkyy päiväkodin arjessa. Näkyykö se askarteluissa, leikeissä, kierrätyksessä, päivän toimintatuokioissa ja oppimisympäristössä. Onko työntekijä itse omasta mielestään päässyt tavoitteisiinsa ja voisiko hän omalla toiminnallaan parantaa metsämörritoimintaansa.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää Vekara-ahon päiväkodin työntekijöiden näkökulmaa metsämörritoiminnasta ja kestävästä kehityksestä. Kestävän kehityksen kar-toittamisella pystyin tarkastelemaan työntekijöiden omia mielipiteitä kestävän kehityk-sen ylläpitämiseksi. Kyselyssä kysyin myös suoraan näkeekö työntekijä tukevansa met-sämörritoiminnallaan kestävää kehitystä. Keräsin myös mielipiteitä työntekijöiltä kehit-tääkö metsämörriretket lasta fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Olisiko heidän mie-lestään metsämörritoiminta liitettävä Oulun varhaiskasvatussuunnitelmaan vihreälippu toiminnan rinnalle? Olin myös kiinnostunut työntekijöiden mahdollisesta työtapa muu-toksista edistäen kestävää kehitystä.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli tehdä metsämörritoimintaa tunnetuksi. Sillä Oulun varhais-kasvatussuunnitelmassa, ei ole lainkaan mainintaa metsämörritoimintaa harjoittavista päiväkodeista. Toimintaa kuitenkin arvostetaan suuresti. Tämä kävi selväksi Oulun kaupungin kestävän kehityksen infotilaisuudessa. Koska minulla on Vekara-ahon päi-väkodin kestävän kehityksen päävastuu, on opinnäytetyöni minulle suuntaa antava kar-toitus, miten aloitan kestävän kehityksen ohjaamisen päiväkodin työntekijöille, jotta saataisiin heille kattava määrä tietoa kestävästä kehityksestä. Opinnäytetyöni on tarkoi-tus toimia kannustimena työntekijöille, jotka itsenäisesti toiminnallaan ylläpitävät met-sämörritoimintaa päiväkodeissa. Tarkoitus on osoittaa, kuinka tärkeää työtä työntekijät tekevät ja kannustaa heitä hankkimaan lisäkoulutusta Suomen Ladun tarjoamalla met-sämörriohjaajan päivityskurssilla. Ja hankkimaan ryhmälle vastaavaa koulutusta, joka tukee päiväkodin työntekijän lapsiryhmää.

Tutkimuskysymykset olivat:

- Miten kestävä kehitys näkyy päiväkodin arjessa?
- Miten metsämörritoiminta tukee päiväkodin kestävää kehitystä?

Kysely suoritettiin Vekara-ahon työntekijöille marraskuussa 2013. Päiväkodin työntekijät koostuivat viidestä (5) lastentarhanopettajasta ja neljästä (4) lastenhoitajasta ja yhdestä (1) lähihoitajasta. Yksi (1) työntekijä oli pitkällä sairauslomalla, eikä osallistunut kyselyyn. Yksi (1) henkilökohtainen avustaja ei kokenut kyselyn koskettavan häntä ja kaksi (2) työntekijää ovat avoimenkerhon ohjaajia, eikä heillä ole käytössä metsämörriohjausta tällä hetkellä. Osalle työntekijöistä metsämörritoiminta oli aivan uutta, osa oli käyttänyt menetelmää jo 6 vuotta.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on tehty laadullista eli kvalitatiivisen tutkimusmenetelmää käyttäen. Laadullisen tutkimuksen koin valintana hyväksi, sillä syventämällä kysymyksiä sain työntekijöiden kokemuksista koostuvaa tietoa esille. Laadullisen tutkimuksen avulla oli tarkoituksena löytää kysymyksiini vastauksia, ilman tilastointeja.

Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksena ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja mielekkään tulkinnan antaminen. Tarkoituksena on kuitenkin muodostaa ilmiöön syvällisempi ymmärrys. Laadullisella tutkimuksella voidaan tutkia yksittäisiä tapauksia. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita merkityksistä, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät reaali maailman. Laadulliseen tutkimukseen liittyy suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välille, tutkija menee ilmiön pariin kentälle haastattelemaan tai havainnoimaan. Laadullinen tutkimus on usein kuvailevaa ja tutkija on kiinnostunut prosesseista, merkityksistä ja ilmiön ymmärtämisestä sanojen, tekstien ja kuvien avulla. Tulokset koskettavat yleensä vain heitä, jotka ovat tutkimuksen kohteita. (Kananen 2008, 24-28.)

Lähtökohtana kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen on todellisen elämän kuvaaminen. Ihmiset asettavat kysymyksiä ja tulkitsevat asioita valitsemastaan näkökulmasta ja sillä ymmärryksellä, joka heillä asiasta on. Tutkittavaa kohdetta pyritään tutkimaan kokonaisvaltaisesti. Pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2010, 151-152.)

Tutkimus materiaalin voi kerätä kyselylomakkeilla, haastattelemalla, havainnoimalla ja kirjallisella tiedolla. Laadullinen tutkimusmenetelmä tukee opinnäytteen toimintatapaa,

koska tavoitteena ovat ihmisen omat kuvaukset koetusta todellisuudesta. Laadullisen tutkimusmenetelmän tehtävä ei ole löytää totuutta tutkittavasta asiasta vaan tärkeä tehtävä on lisätä tutkittavien ymmärrystä asiasta ja sen myötä vaikuttaa asiaan ajattelu- ja toimintatapoihin. (Vilka 2005, 100-103.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistokeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Näitä voidaan käyttää vaihtoehtoisesti, rinnan tai eri tavoin yhdisteltynä. Kun tutkittaessa on selvää orientoivaa käyttäytymistä, on kysymiseen perustuva aineistokeruu menetelmä sovelia. Kun tutkimuksen kohteena on selvä vuorovaikutuskäyttäytyminen, on havainnointiin perustuva aineistokeruu tarkoituksenmukais. Lomakehaastattelussa ei voi kysyä mitä tahansa, vaan siinä kysytään tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun kannalta merkityksellisiä kysymyksiä. Teemahaastattelussa edellyttää teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten haastattelua. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten näkökulmaa haastateltavasta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71-75.)

Opinnäytetyöni on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto on kerätty päiväkodin työntekijöiltä. Tarkoitus oli päästä lähelle päiväkodin työntekijöitä ja näyttää mielenkiintoni asiaa kohtaan ja, sillä toivon heiltä saavani todellista tietoa opinnäytetyöhöni. Samalla havainnoin päiväkodilla tapahtuvaa työskentelyä, mistä pystyn tekemään omia johtopäätöksiä kestävä kehityksen toteuttamisesta ja metsämörritoiminnasta. Koska kyselyyni ei osallistunut suurta määrää työntekijöitä, on helpompi keskittyä analysoimaan vastauksia ja käymään ne perusteellisemmin läpi. Palautettuja kyselyitä on kuitenkin riittävästi, jotta tulkinta voidaan suorittaa ja siitä saadaan luotettavaa tietoa päiväkodin työntekijöiden mielipiteistä. Kyselyssä olen käyttänyt strukturoitua ja puolistrukturoitua mallia, eli työntekijöillä on mahdollisuus vastata kyllä ja ei vaihtoehtoihin, mutta heille on varattu myös tilaa omalle vastaukselle.

Kyselyn olin muodostanut kahdella eri tavalla. Osittain käytin strukturoitua mallia, jossa kaikille oli kysymykset muotoiltu samoin ja järjestys oli sama. Tämän tarkoitus on, että kysymyksillä on sama merkitys kaikille. Täyttäminen onnistuu valitsemalla vastaus kyllä tai ei. Puolistrukturoidulla kyselyssä kysymykset ovat samat, mutta haastateltava voi vastata niihin omin sanoin. Tämä mahdollistaa yksilöllisten tulkintojen esittämiseen. Teemahaastattelu voidaan muotoilla niin avoimeksi, että vastaaja pääsee vastaamaan

varsin vapaamuotoisesti, jolloin kerätyn materiaalin voi katsoa edustavan vastaajien puhetta itsestään. Erityyppiset haastattelut tavoittavat erilaisia tietoja. (Eskola & Suoranta 1998, 86-89.)

Kysely tarkoittaa valmiilla lomakkeella suoritettavaa tietojen hankintaa. Vastaajat saavat itse valita lomakkeen täyttöön ajankohdan ja niiden vastaamiseen on varattu riittävästi aikaa. Antamalla valmiit vaihtoehdot tutkija määrittää tavan, jolla vastaajan on ajateltava työtään. Avovastauksien salliminen antaa tutkijalle osviittaa, millä tavalla tai miten vastaaja hahmottaa työnsä. Toisaalta on vaikea ennakoida, miten monella tavalla vastaajat voivat tulkita tietyn kysymyksen ja vastata siihen, sekä miten tämä rajattomuus voi vaarantaa tutkinnan tulokset. (Järvinen & Järvinen 2000, 155-157.) Kysely suoritettiin valmistamallani lomakkeilla. Ohjeistin päiväkodin työntekijöitä vastaamaan lomakkeiden kysymyksiin omasta näkökulmastaan työntekijänä ja heidän tiedosta ja kokemuksista. Kysely toteutettiin määräaikaan mennessä, kuitenkin niin, että vastaajalla jäi aikaa vastata kysymyksiin kiirehtimättä. Heillä oli kolme (3) viikkoa aikaa vastata.

Opinnäytetyössäni on tarkoitus perehtyä Vekara-ahon päiväkodin työntekijöiden omiin kokemuksiin, tietoon ja taitoihin. Se mitä he tietävät kestävästä kehityksestä ja miten he voivat toteuttaa sitä työssään mm. metsämörritoiminnan kautta. Käytin myös hyväkseni materiaali Oulun varhaiskasvatuksesta, Kestävä kehitys päiväkodissa- opasta, Valta-kunnallista varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja metsämörriin liittyvää materiaalia. Olen myös tutustunut useaan opinnäytetyöhön, joissa aiheena on metsämörri tai kestävä kehitys. Lisäksi kestävä kehityksen materiaali tuli tutuksi myös päiväkodin kestävä kehitysvastaavana saamieni koulutuksien myötä.

2.3 Sisällönanalyysi

Laadullisen aineiston analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan aineistolähtöisestä analyysistä, joka pelkistetyimmillään tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta. Empiirisen tutkimuksen ajatuksena on välittää vastaukset tutkijalle siitä mikä on totta. Tärkeä on pohtia aineiston mielekkyyttä ja järkevää tapaa esittää se niin, että luki-

ja myös ymmärtää. Aineistolähtöinen analyysi on järkevä tapa silloin, kun tarvitaan perustietoa jonkin tietyn ilmiön olemuksesta. (Eskola & Suoranta 1998, 19, 138-139.)

Analyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuva tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalysoinnilla pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta tutkimuksessa syntynyttä tietoa. Analyysistä pyritään tekemään selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. Laadullisessa aineistossa analyysia pyritään tekemään koko tutkimusprosessin aikana. Aineiston pelkistämisenä pyritään jakamaan tieto ryhmiin, olennaisiin ja epäolennaisiin tuloksiin. Aineistoa voidaan pilkkoa ja tiivistää yhdistämällä samanlaisia vastauksia toisiinsa. Ryhmittelyssä voidaan käyttää ominaisuutta, piirrettä tai käsitystä. Lopuksi aineistosta pyritään pääsemään teoreettiseen käsitykseen ja johtopäätökseen. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä ja haetaan vastausta tutkimustehtävään. Teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan koko ajan alkuperäisaineistoon teoriaa muodostaessa. Johtopäätöksen tutkija pyrkii ymmärtämään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. Tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin edetessä. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 108-112.)

Kerättyäni aineistoa, kävin läpi kaikki vastaukset yksitellen. Kaikki olivat käyttökelpoisia. Käytin opinnäytetyössäni tutkimusmateriaalin analyysimenetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysia, koska tutkimuskysymykseni oli tehty teemoihin jaoteltuina. Olin teemoittanut kyselyni metsämörri aiheeseen ja kestävään kehitykseen. Tavoitteena oli saada tiivis ja selkeä analyysi päiväkodin työntekijöiden näkökulmasta. Monessa kysymyksissä oli vastattu hyvin monipuolisesti, joten se auttoi hahmottamaan päiväkodin työntekijöiden ajatuksia. Ja että vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia. Olin tyytyväinen tekemääni kyselyyn. Päiväkodin työntekijät palauttivat kyselyjä määrällisesti hyvin, vaikka päiväkodin arki oli täynnä kiirettä. He todella panostivat kyselyn vastauksiin ja sain kerättyä kokemuksia opinnäytetyöhöni. Keräsin yhteenvedon kyselyn vastauksista puhtaaseen lomakkeeseen. Sain rakennettua itselleni pohjan analysointia varten.

2.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksissa pyritään aina totuuteen. Täytyy muistaa, että tutkimustulos ei aina välttämättä tyydytä aiheen tutkijaa. Lähtökohtana on kuitenkin, ettei tutkimustuloksia vääristellä. Totuuskäsite on sinänsä hankalaa, sillä totuus pitäisi ensin määritellä. On väärin jättää tutkimuksessa nousseiden asioiden sivuttaminen tai unohtaminen. Tai, että epämiellyttävät vastaukset jätetään tulkittamatta. Lainaamiseen ja plagiointiin tulee kiinnittää huomiota. Hyvin tehdyssä opinnäytetyössä pitää olla lainauksia, muttei tekstiä saa esittää omana vaan lähde tulee merkitä koulun ohjeiden mukaisesti. Myös haastateltavien yksityisyydensuoja tulee ottaa huomioon varsinkin jos aineistoon kuuluu paljon luottamuksellista tietoa. Haastatteluilla tutkija on päässyt haastateltavien minä syväkerrokseen, joten luottamuksellisuus on äärimmäisen tärkeää. Materiaalin käyttöön tarvitaan aina lupa. Tiedemaailman kilpailu on tänä päivänä niin kovaa, että kaikki keinot ovat mahdollisia, mutta eivät sallittuja. Huijaamisen estämiseksi onkin syytä noudattaa tiettyä protokollaa. Jossa yksi tärkeimmistä on tutkimusprosessin eri vaiheiden dokumentointi. Tutkimuksen lukijan pitää pystyä dokumentin pohjalta arvioimaan työn tiedonkeruun, analyysin, johdonmukaisuuden ja luottavuuteen. (Kananen 2008, 134-136.)

Tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä. Kahden tutkija tekemä tutkimus on luotettavampi, sillä asiaan ovat paneutuneet kummatkin. Yhteisessä opinnäytetyössä, kun molemmat saavat tutkimuskysymyksiin samat tulokset on tutkimustulos näin luotettavampi. Kyselytutkimukseenkin kuuluu niin haittoja kuin etuja. Se on kerääjälle helppo tapa kerätä isompikin otanta. Toisaalta ei voida olla varmoja, kuinka vakavasti kyselyn vastaajat ottavat kyselyn. Vastaajilla saattaa olla myös eritieto kysymyksiä koskevista alueista ja näin ollen vastaukset voivat olla erimerkitykseen vastattuja. Tai joku jättää vastaamatta omasta halustaan. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2010, 195, 216.)

Aineiston keräämisen suunnittelussa oli otettava huomioon kohteen resurssit. Päiväkoti on pieni ja tiedetään, että aika on kortilla joka päivä. Pyrin pitämään kysymykset helpoina, mutta antamaan mahdollisuuden omiin kommentteihin. Joita sitten tulikin kivasti ja joita pystyin hyvin hyödyntämään opinnäytetyössäni. Toisaalta olen tyytyväinen siihen, että työntekijät, jotka omasta mielestään eivät nähneet kyselyni koskettavan heitä,

tulivat avoimesti kertomaan asiasta. Näin ollen uskon opinnäytetyöni luottavuuteen. Annoin lomakkeet kaikille henkilökohtaisesti ja pyysin antamaan lomakkeet minulle henkilökohtaisesti, jotta pystyin näyttämään toteen salassapitovelvollisuuden. Myös henkilöiden henkilöllisyydet eivät tule esille tutkimuksessa.

2.5 Opinnäytetyöprosessi

Aihe opinnäytetyöhön oli syntynyt pitkin opiskeluvuosien aikana. Halusin tehdä asiasta, joka on minulle tärkeä työssäni ja mistä uskon olevan hyötyä myös omassa työssäni kun valmistun. Tällä hetkellä puhutaan paljon kestävästä kehityksestä ja sen ylläpitämisestä. Kuinka voimme siihen päiväkodissa vaikuttaa ja edesauttaa. Metsämörritoiminta voidaan katsoa yhdeksi työvälineeksi kestäväen kehityksen oppimispedagogiikaksi. Materiaalia löytyy kestävästä kehityksestä, jota olenkin lukenut jonkin verran, mutta metsämörritoiminnasta ei ole montaakaan opinnäytetyötä tehtynä. Koska pidän haasteellisuudesta, ja uusien asioiden pohdiskelusta tämä aihe alkoikin kiinnostaa minua yhä vain enemmän.

Opinnäytetyöni aihe on hyväksytty elokuussa 2013 ja opinnäytetyön ohjaajikseni sain Merja Hjulbergin ja Sari Leppälän. Päiväkodiksi valitsin Vekara-ahon päiväkodin, jossa kävin syyskuussa 2013 päiväkodinjohtajan kanssa keskustelua siitä, että voinko ottaa päiväkodin kohteeksi opinnäytetyöhöni. Tutkimussuunnitelmani olen hyväksyttänyt syyskuussa 2013 ja olin yhteydessä Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen palvelujohtajaan Ulla Rissaseen. Saatuaani kirjallisen tutkimusluvan pääsin suorittamaan kyselyn Vekara-ahon päiväkodille. Vastaus aikaa annoin kolme viikkoa, jotta saisin mahdollisimman paljon kyselyitä palautettuina. Päiväkodilla elettiin juuri infektioaikaa ja myös työntekijöiden poissaolot olivat määrällisesti suuret, joka oli aikataulun kannalta haasteellinen toteuttaa. Vastausten analysoinnin aloitin joulukuussa 2013. Kyselylomakkeiden lukeminen ja kerääminen yhteen koosteeseen oli mielenkiintoista, koska en ollut tehnyt kyseistä koostetta koskaan aikaisemmin. Tavoitteeni oli saada kaikki työntekijöiden mielipiteet ja kokemukset kerättyä ymmärrettäväksi tekstiksi. Työntekijöiden aktiivisuus kyselyäni kohtaan oli innostava, sillä hyvin moni oli halunnut vastata kysymyksiin myös kirjallisella osuudella. Ohjaajien merkitys opinnäytetyössä on suuri ja olen saanut sähköpostin kautta kirjallista ohjeistusta ja ohjausaikaa myös puhelimitse.

Oman elämäntilanteeni vuoksi olen joutunut jatkamaan opinnäytetyötäni uudemman kerran helmikuussa 2014. Olen tutustunut materiaaliin toiseen kertaan ja tehnyt kaksinkertaisen työn materiaalin työstämiseksi. Toisaalta materiaalin luotettavuus on nyt tarkasteltu kahdesta ja olen päässyt samaan tulokseen. Tämä opinnäytetyö on teettänyt minulle paljon työtä, mutta en odottanutkaan sen tulevan ilman aherrusta. Aika, jolloin pystyy täysin keskittymään opinnäytetyöhön, on ilta ja yö. Välillä tosin tuntui siltä, että tämä ei valmistuisi koskaan. Takana on rankka syksy ja kevät, mutta toiveeni on valmistua huhtikuussa 2014, jolloin Oulun kaupungille on tulossa mahdollisesti työpaikkoja päiväkoteihin hakuun. Vaikka elämäntilanteeni on ollut raskas, olen sinnikäs luonteeltaani ja haluan päästä elämässä eteenpäin. Oman henkinen ja fyysinen hyvinvointi on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää ja on ammattitaitoa osata ennakoida tilanteita ja laittaa elämässä asioita tärkeysjärjestykseen. Mutta koska tapani ei ole antaa periksi haastavissa tilanteissa, olin päättänyt saada työni valmiiksi ohjaajien kanssa sovitussa aikataulussa.

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

3.1 Varhaiskasvatuksensuunnitelmat ja tavoitteet

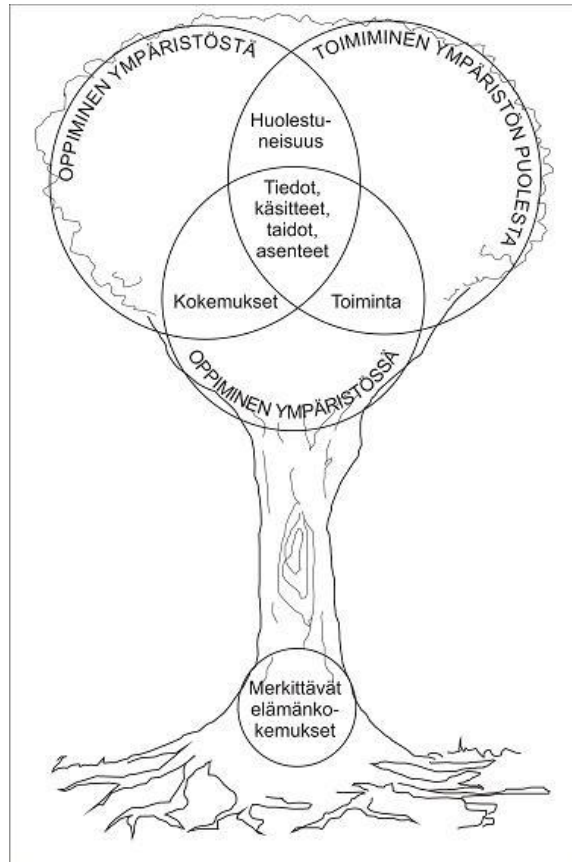
Päiväkodeissa toimitaan monen lain mukaan ja tavoitteita on asetettu joka taholta. Opetushallitus on asettanut varhaiskasvatukselle yhtenäiset tavoitteet. Meidän päiväkodin työntekijöille on siis asetettu tavoitteet varhaiskasvattajana. Meidän tulisi vahvistaa lasten oppimisen iloa ja motivoida uuden oppimiseen. Meidän tulisi pyrkiä antamaan valmiuksia lapsen elinikäiselle oppimisen jatkumolle. Tarkoitus on pyrkiä yhdessä perheiden kanssa, etsimään elämäntilanteisiin sopivia ratkaisuja. (Opetushallituksen strategia 2011, hakupäivä 01.03.2014.)

Tämän alaisuuteen on jokaisella kaupungilla oma varhaiskasvatussuunnitelma, jolla myös on omat tavoitteet. Oulun varhaiskasvatussuunnitelman (2013-2015, 5-6.) tavoitteena on hyvinvoiva ja oppiva lapsi. Pohjana käytetään Oulun varhaiskasvatussuunnitelmaa pohjautuen lasten päivähoitolain kanssa. Tavoitteena on luoda hyvä pohja kokonaisvaltaiseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Varhaiskasvatus edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä ja tukevat lapsen kasvua ihmisyyteen, eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen, vastuulliseen toimintaan, yhteisiin sääntöihin sekä toisten ihmisten kunnioittamiseen.

Raija Raittilan (Hujanen & Turja 2012, 209-210) mukaan ympäristökasvatuksen tavoitteena on ympäristövastuullisten kansalaisten kasvattaminen. Alan tutkijat, ovat ponnistelleet selvittääkseen, mitkä seikat edistävät ympäristövastuulliseksi kansalaiseksi kasvamisessa. Ensimmäinen tavoite on vahvistaa ihmisten tietoa siitä, että ympäristö on ensiarvoisen tärkeä tekijä elämämme ja hyvinvointimme kannalta. Toisena havaittiin ympäristönäkökulmien huomioiminen ja ympäristöstä huolehtiva toiminta jokapäiväiseksi toiminnaksi. Kasvatuksen tavoitteena on antaa edellytykset sellaisten käsitysten, arvojen ja asenteiden omaksumiselle, että ihmiset haluavat ja heillä on edellytykset elää kestäväällä tavalla.

Tässä nähtävillä Joy A Palmerin kehittämä ympäristökasvatusmalli (Palmerin puu), joka on yksi viime aikojen yleisimmin sovelletuista ympäristömalleista (kuvio 1).

Kuvio 1. Palmerin malli ympäristökasvatuksesta

Ihanteellisin varhaiskasvatusympäristö on paikka, joka on luotu joustavaksi ja voidaan tarpeen mukaan muuttaa ikätasoa vastaavaksi. Tämä mahdollistaa oppimiseen innostamisen. Lapsessa se herättää mielenkiintoa, kokeiluhalua ja uteliaisuutta ja kannustaa lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään haluamallaan tavalla. Ympäristöstä saadaan yhteiseen toimintaan erilaisia tiedollisia, taidollisia ja kokemuksellisia aineksia. Myös lapset kannattaa ottaa mukaan suunnitteluun. (Heikkilä, Välimäki & Ihalainen 2005, 18-19.)

Lapsuus on kasvattajalle itseisarvo. Varhaiskasvatus suojaa lasta taloudellisen kilpailun ja kiireellisen elämänrytmin maailmassa tukemalla perheitä kasvatustehtävässä. Kun kasvattaja on tietoinen kestävä kehityksen taloudellisesta ulottuvuudesta, hän välittää toiminnallaan arvomaailmaa, jossa jatkuva taloudellinen kasvu ei ole mahdollista eikä itsetarkoitus. Tärkeämpää kasvattajalla on lapsen oikeus terveeseen elämään, kasvuun ja koulutukseen – lapsen oikeus tulla kuulluksi. (Parikka- Nihti 2011, 15.)

Liikkuminen on lapsen hyvinvoinnin edellytys. Lapsen tutustuessa ympäristöön hän liikkuu, jolloin fyysiset ominaisuudet kehittyvät. Lisäksi hermostolliset prosessit, joilla on suora yhteys lapsen oppimisvalmiuteen. Liikkumalla lapsi oppii hallitsemaan kehoaan, ilmaisemaan itseään ja kertomaan tunteitaan. Varhaiskasvatuksen liikuntasuositukset antavat tarkemman ohjeistuksen lapsen päivittäisen liikkumisen määrästä. Lapsi tutkii kaikilla viidellä aistillaan. Lapsi kysyy, kokeilee, synnyttää ideoita ja testaa leikin kautta. Lapsi toimii osallisena toimintaan, jonka hän on muodostanut itse aktiivisena toimijana. Kasvattajan tulee huolehtia turvallisuudesta ja selkeistä rajoista. Taiteellisten kokemusten kautta lapsi oppii havainnoimaan ja hahmottamaan ympäröivää maailmaa suhteessa häneen itseensä. Varhaiskasvatuksessa on mahdollisuus kehittyä yksilöllisesti omaa luovuuttaan kasvattaen. Tämä mahdollistetaan näkyvin tuotoksin ja käsityön kautta. (Oulun varhaiskasvatussuunnitelma 2013-2015, 14-15.)

3.2 Kestävä kehitys

Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa on myös erillisiä painoalueita, joista yhtenä osa-alueena on päivähoidolle oma kestävän kehityksen toimintaohjelma. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen luontosuhteen muodostumista. Sillä lapselle luotu hyvä luontosuhde on perustana kestävälle elämäntavalle. Luontosuhdetta voidaan tukea luontoelämyksillä, arkipäivän ympäristöystävällisenä toimintana, yhdessä tekemisellä, havainnoimalla, tutkimalla, satuilemalla, seikkailemalla ja oivaltamisen riemua hyväksi käyttäen. Kestävän kehityksen periaatteet pitävät sisällään ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen ulottuvuuden. (Oulun varhaiskasvatussuunnitelma 2013-2015, 25.)

Vuonna 1994 on Oulun kaupungille perustettu kestävän kehityksen työryhmä, joka määrittää teeman ja tavoitteet kestävälle kehitykselle päivähoidossa. Alakööki aloitti toimintansa 2004. Alaköökin työryhmän päätavoite on kehittää ja tukea varhaiskasvatuksen kestävän kehityksen toimintaa ja kulttuurikasvatusta päiväkodeille. He muokkaavat ympäristö- ja yhteisökasvatuksen periaatteita ja toimintamalleja päivähoidon sopivaksi. He suunnittelevat elämyksellisten ja toiminnallisten tapahtumien järjestelyt ja järjestävät teemaviikkoja Oulun alueen päivähoidolle. Alakööki verkostoi toimintaansa

eri tahojen kanssa, jotta toiminnasta saataisiin koko kaupunkia yhdistävä toiminta. Alaköökki vastaa myös leikkipuistotoiminnan hankkeistamisesta ja kestävän kehityksen kehittämistä päivähoitoyksiköissä. (Rissanen, Pasanen, Mankinen, Merikallio, Vuorio, Saloranta, Salmijärvi & Makkonen 2006, hakupäivä 09.10.2013.)

Kestävän kehityksen päämäärinä on taata terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville. Turvataan ympäristön kantokyvyn, luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurien kirjon säilymisen. Päiväkodissa tämä näkyy kavereiden huolehtimisena ja ympäristön tutkimisena. Kestävämpien arkiikäntöjen oppimisena niin, että ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän. Kestävän kehityksen tuominen päiväkotiin, ei vaadi suuria muutoksia vaan kestävä kehitys tukee varhaiskasvatuksen ja opetuksen perinteitä. Nostaa omakohtaisen kokemuksen, ulkona luonnossa tapahtuvan oppimisen ja lapsen oman mielenkiinnon tukemisen esille. Lapsista kehittyy ympäristön ja kanssaihmisistä vastuuta kantavia kansalaisia, jotka osaavat ottaa kestävän kehityksen huomioon arjen valinnoissa ja työssään. (Luomi, Paananen, Viberg & Virta 2010, 9.)

Palmerin puumallin mukaan ympäristössä oppimiseen liitetään vahvasti toiminnallisuuden ja kokemuksellisuuden. Päiväkoti ikäisen lapsen oppiminen ympäristössä tapahtuu pääasiassa leikkimällä, liikkumalla ja nuuskimalla paikkoja. Lasten ympäristökasvatuksella on tavoitteena hyödyntää lasten omaa aktiivisuutta suuntaamalla heidän kokemuksiaan niin, että he voisivat muodostaa monipuolisen ja rikkaan perustan ympäristösuhteelleen. On myös tärkeää, että lasten henkilökohtaiset kokemukset jaetaan ryhmässä, jotta niiden varassa voidaan rakentaa monipuolinen näkemys ympäristöjen erilaisesta kokemisesta ja joskus jopa hyvin toisistaan poikkeaviksi koetuista tunnelmista. Palmerin mallissaan, että erityisesti esteettinen suhde ympäristöön monipuolistuisi ympäristössä oppimisessa. Unohtamatta kuitenkin emotionaalisuuden ja eettisyyden kokemuksia kun opitaan ympäristössä. (Hujanen & Turja 2012, 213-214.)

Oppimisen ympäristöstä Palmerin puumallin mukaisesti tarkoitetaan empiiristä ympäristön tutkimista ja tiedon hankkimista ympäristöstä. Tämä osa-alue sisältää luonnontieteellisiä aihealueita, kuten ihminen ja hänen suhteensa ympäristöön, eliöt ja niiden elinympäristöt, maa ja avaruus, ympäristön aineet ja materiaalit sekä energiaan liittyvät asiat. Näitä voidaan havainnoida, tutkia ja kokeilla. Tavoitteena on, että lapsi oppii

ymmärtämään ja arvostamaan ihmisen rakentamaa ympäristöä ja erilaisia ihmisiä sekä kulttuureja sekä tuntemaan oman toimintansa vaikutuksia lähiympäristöön. (Hujanen & Turja 2012, 215-216.)

Ympäristökasvatuksen kolmas kokonaisuus Palmerin mallissa on osallistuminen toimintaan ympäristön puolesta sisältää vahvan arvokasvatuksellisen näkökulman. Päiväkodin arjen käytännöt ja toiminta perustuvat arvoihin. Tämä merkitsee lapsen aktiivista toimintaa projektien suunnittelussa, toteuttamisessa ja tulosten arvioinnissa. Lasten tulisi saada kokemuksia siitä, että sitoutumalla tämän tyyppiseen toimintaan, koska sillä on merkitystä hänen ympäristöönsä. Kuluttaminen ja kierrättäminen ovat olennainen osa motivoimaan lapsen omaa aktiivisuutta toimintaan. Varhaiskasvattajina meidän tulee uskoa, että pienten pisaroiden suureen vaikutukseen. (Hujanen & Turja 2012, 217-218.)

3.3 Metsämörri ja toiminnan tavoitteet

Metsämörri on Gösta Frohmin kehittämä satuhahmo, joka tutustuttaa lapset luonnon ihmeisiin. Gösta Frohm oli huolissaan kaupungistumisesta ja huomasi, kuinka lasten leikkipaikkoina toimivat pihat, kadut ja parkkipaikat. Hän halusi viedä lapset ulos metsiin, kallioille ja veden ääreen. Hän halusi herättää lapsissa mielenkiintoa ja mielikuvitusta luontoa kohtaan. Lapset saivat luonnosta kokemuksia ja elämyksiä käyttäen kaikkia viittä aistiaan. Toimintaa sovelletaan jokaiseen vuodenaikaan leikkien, laulaen ja satujen innoittamana. (Suomen Latu 2013, hakupäivä 09.10.2013.)

Metsämörri opettaa lapsia suojelemaan luontoa. Opetuksella on tarkoitus muodostaa lapselle suhde metsään ja luontoon. Luonto avartuu jännittävänä ja salaperäisenä seikkailuna, jossa kokemukset tulevat toiminnan kautta. Samalla opitaan syventämään luontokäsitteitä ja kunnioittamaan luontoa. Mielikuvituksen ja luovuuden kautta lapsi innostuu kokeilemaan erilaisia aisteja luonnossa. Metsämörriretken tavoitteena on luonnossa viihtyminen, luonnon suojeleminen, luontotuntemuksen omaksuminen, ympärivuotisen ulkoiluinnostuksen omaksuminen, leikkiminen luonnossa ja elämän kokeminen luonnossa. Toiminnassa pyritään koko kehon ja kaikkien aistien käyttöön. (Nikkinen 2002, 16-27.)

Metsämörritoiminta on lapsilähtöistä toimintaa ja pedagogiikkaan kuulu elämyksellisyys ja kokemuksellisuus. Lapsi tutkii luontoa ja pursuaa uteliaisuutta. Kaikkea pitää tutkia ja jäsenellä. Ohjaajan rooli on havainnoida millaiset kyvyt lapsella on ja millaista tietoa lapsi on valmis ottamaan vastaan. Luonnosta löytyvillä materiaaleilla on hyvä ohjata lapsia käsitteisiin. Kivi on kova, sammal on pehmeä, puu on korkea ja pensas on matala. Niitä voidaan vertailla, lajitella, kerätä tai havainnoida. Erilaiset kasvit löytävät oman paikkansa luonnon kiertokulun ohjauksessa. Ohjaaja voi syyllistyä kyllästyksellä lapsen valmiilla tiedolla. Jos tutkiva lapsi haluaa esittää kysymyksiä ja ohjaaja jättää kuulematta kysymyksen. Tämä aiheuttaa lapsen turhautumisen kysymyksiin ja heikentää lapsen intoa tutkimiseen. Kun lapsi kokeilee oman elämän hallintaa, vaatii se ohjaajalta tasavertaista ja kunnioitettavaa suhtautumista lapseen. Vastuu, rajat ja rakkaus tukevat lapsen itsetuntemuksen tervettä kehitystä. Jota kautta hän oppii rohkeasti ilmaistamaan omaa mielipidettään ja puolustamaan sitä tarvittaessa. (Nikkinen 2002, 33-35.)

Metsämörritoiminnan takana on ajatus toimia puhtaan ympäristön puolesta. Kasvatusteoriana voidaan ajatella askeleittain etenemistä tavoitteeseen, joka on yksilön vaikuttaminen ja toimiminen siten, että ympäristö pysyisi mahdollisimman alkuperäisenä. Toisena tavoitteena on lapsen havainnointi, jotta luonnossa ympärillä oleva luonto tulisi huomatuksi kaikilla aisteilla. Tähän päästään tukemalla erilaisilla leikeillä, keräämällä askartelumateriaaleja, lajittelemalla kovan ja pehmeän ja vertailemalla pitkän ja lyhyen erilaisuutta. Tärkeää on myös, että aikuinen pysähtyy katsomaan lapsen löydöksiä ja havainnoimaan ne arvokkaiksi. Myös ympäristön tunteminen ja ihmisen mielipiteen huomaaminen antavat perusteita mielipiteisiin ja kannanottoihin. Mielipiteellä taas voidaan vaikuttaa asioihin. (Rosenberg 1993, 37-38.)

Varhaiskasvattajan tehtävä on suunnitella ja luoda toimiva varhaiskasvatusympäristö, jossa aikuisen ja lapsen on helppo ennakoida tilanteita. Varhaiskasvatusympäristön käsittää fyysisen lähiympäristön, psyykkisen ilmapiirin sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen. Varhaiskasvattaja on vastuussa ja velvollinen edistämään lapsen hyvinvointia ja oppimista kaikissa ympäristöissä. Pysyvät ja toistuvat rutiinit saavat lapsen tuntemaan olonsa turvalliseksi ja se antaa mahdollisuuden myös epäonnistua. Ympäristön tulisi olla muunneltava, jossa näkyisi myös lapsen suunnittelun osallisuus. Tämä kaikki tulisi tapahtua kiireettömästi ja rauhallista ilmapiiriä edistäen. Varhaiskasvatusympäristön

suunnittelussa tulee ottaa myös huomioon turvallisuusohjeistus. (Oulun varhaiskasvatussuunnitelma 2013-2015, 21.)

Luontoympäristö tarjoaa lapsille mahdollisuudet kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Luonto on siis oiva oppimisympäristö, missä jokainen retki on erilainen riippuen myös luonnon omista tapahtumista. Ohjaajalla tulee olla tietoa lapsen kehitystasosta ja lapsiryhmän tarpeesta, jotta hän voi asettaa ryhmälle oppimiselle asettamat tavoitteet. Ohjaajan tehtävä on auttaa lasta liittämään havaintonsa, kokemuksensa, tekonsa ja ajatuksensa opittavaan sisältöön. Pienten lasten ohjaajalla on haasteensa, sillä heidän tulee osata auttaa lasta liittämään oppimista edistäviä kokemuksia koettavaan asiaan. (Nikkinen 2002, 56.)

4 OPINNÄYTETYÖN KYSELYN ANALYSOINTI

4.1 Kestävä kehitys päiväkodissa

Kyselyni koski siis miten metsämörritoiminta tukee Vekara-ahon päiväkodin kestävästä kehitystä. Kyselyssä pyysin päiväkodin työntekijöitä määrittelemään, mitä on kestävä kehitys heidän mielestään, koska halusin varmistua siitä, että ajatukset kestävästä kehityksestä ovat likimain yhdenmukaiset.

” Jokaisen päiväkodin aikuinen omalta osaltaan opastaa lapsia kantamaan vastuuta kestäväan kehitykseen. Leikkien, arkitilanteiden, toimintatuokioiden ja retkien lomassa. Lapsille on myös annettava mahdollisuus ottaa vastuuta ikätasonmukaisesti ja oman kehityksen tahtiin eli yksilöllisesti.”
(Työntekijä 2)

”Hyvää tarkoittava ja meille kaikille vastuunottoa muistuttava toimintamalli arkipäivän elämään.” (Työntekijä 4)

” Luonnonvarojen säästämistä. Lasten ja toisten ihmisten kunnioittaminen.” (Työntekijä 10)

Vastauksista päätellen kestäväan kehitykseen oli vastattu samansuuntaisesti. Päiväkodin arjessa työntekijät ovat suuntaa antavia aikuisia, jotka omalla esimerkillään antavat lapselle kestäväan kehitykseen ohjausta. Kyselyssä tuli kuitenkin ilmi, että kestäväan kehityksen käsitys on lähinnä ekologisen ja taloudellisen kestävyuden määritteitä. Vaikka ekologisen ja taloudellisen kestävyuden käsitteet ovatkin työntekijöiden tiedoissa ja taidoissa esillä, ei tule unohtaa sosiaalista ja kulttuurista kestäväan kehitystä. Sosiaalinen kestävä kehitys on varmasti jokaisella päiväkodin työntekijällä työvälineen mm. varhaiskasvatussuunnitelman muodossa. He eivät vaan tiedosta sen kuuluvan myös osana kestäväan kehitystä.

Sosiaalisesti kestävä kehitys haastaa kasvattajan pohtimaan oppimisympäristön merkitystä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen alustana. Siinä pyritään poistamaan eriarvoisuutta, luomaan yhteisöllisyyttä ja turvaamaan kaikille mahdollisuuden päätöksente-

koon. Varhaiskasvatuksessa tämä myös näkyy yhteistyönä, vuorovaikutustaitojen kehittämisessä, toisten huomioon ottamisessa, hyvissä käytöstavoissa, elämänhallinnan opettelussa, vastuunotossa ja lapsen osallisuudessa. Kun lapsi saa mahdollisuuden kysyä ja etsiä, hänen osallisuuden ja voimaantumisen tunteensa vahvistuu. Voimaantumisen tunnetta vahvistaa tieto omista juuristaan: Mistä tulen, mikä on kulttuurinen taustani. (Parrikka-Nihti 2011, 23-25.)

Jokainen meistä on tahtomattaan osasyllinen luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen ja elinympäristömme muuttumiseen, mutta meillä kaikilla on myös käsissämme ratkaisun avaimet. Tämä koskee yhtä hyvin kaupunkeja elämisen arvoisina ympäristöinä kuin luonnon tilaa kaikkialla maapallolla. Ei ole olemassa ympäristöongelmaa, joka ei aiheuttuisi meidän tavallisten ihmisten ympäristön kannalta liiallisesta tai väärin suuntautuneesta kulutuksesta. Jos toivomme itseltämme ja toisiltamme kuluttamisen vähentämistä ja todellista elämänmuutosta, sille on myös annettava aineksia. Rehellinen luontoystäväkin joutuu myöntämään, että toteuttaa itseään turhan kuluttamisen kautta ja saa siitä tyydytystä. Jotta voi ilolla luopua, on hyvä saada jotain tilalle. Luonnon ja elämän kannalta oivallisia vaihtokauppa välineitä ovat rauha, tietämisen ja oivaltamisen riemuja itsensä kanssa toimeen tulemisen, joskus jopa itsensä voittamisen tunne. (Karvinen, Hinkkanen, Nykänen, Kinnunen & Karhu 1997, 41,153.)

Kysyin, miten henkilökunta voi itse vaikuttaa toiminnallaan kestävään kehitykseen päiväkodilla.

”Enemmän voisi vaikuttaa, kun tekisi osan itselle tietoisemmaksi ja puhuisi ja tekisi lasten kanssa enemmän kestävästä kehityksen asioita.”
(Työntekijä 1)

”Ruuan tilaamisessa tulisi olla tarkempia ja säästäväisempiä.”
(Työntekijä 2)

”Minimoimalla kulutusta, esim kuivauskaapin käytöllä, valojen sammuttamisella. Jätteitä lajittelemalla ja ohjaamalla enemmän lapsia kierrätykseen.”
(Työntekijä 6)

Vekara-ahossa kestävä kehitys toteutuu työntekijöiden mukaan kierrätysmateriaaleja hyödyntäen mm. askartelussa. Pyritään hyödyntämään myös kodeista jääneitä materiaaleja. Päiväkodille pyritään hankkimaan kulutusta kestäviä leluja. Pyritään hankkimaan leluja, joista on pitempään iloa, eli laatuun panostetaan. Osastot tekevät vaihtoja niin lelujen kuin huonekalujen suhteen. Biojätteiden, paperin, ja polttokelpoisen jätteen kierrätyspiste toimii päiväkodilla erinomaisesti. Lapset ottavat osaa esim. oman ruokaannoksen arvioimisella, tällä pyritään vähentämään biojätteen määrää. Hanoiin on asennettu säädin, joka estää lapsia avaamasta hanaa täydelle teholle. Käsienpesussa kiinnitetään huomiota käsipapereiden käytön määrään. Energiankäyttöä voidaan alentaa sammuttamalla kaikki turhat valot leikkitiloista, missä lapsia ei oleskele.

Kuten kaikkien kansalaisten, myös varhaiskasvattajien vastuulla on ympäristöstä ja paremman tulevaisuudesta huolehtiminen. Tämä vaatii kasvattajilta valmiuksia huolehtia niin lasten, perheiden kuin luontomme hyvinvoinnista. Hyvinvointi on kaikkien yhteinen tehtävä, jossa vastuuta jaetaan. Lapsen tulee saada myös kokemusta osallisuudesta. Sen kautta hän voi voimaantua ymmärtämään, että päätöksillämme, toiminnallamme ja teoillamme on seurauksia. Kun lapsi saa mahdollisuuksia harjoitella kestävän kehityksen valintoja aina varhaislapsuudesta lähtien, hän oppii pohtimaan ja arvostamaan toimintaansa. Kestävän kehityksen kasvatus on elinikäistä oppimista ja kasvamista, johon tarvitaan yhteistä tahtoa. Kestävä kehitys on päivähoidon arjessa pienien asioiden tekemistä mm. ajattelu ja taitojen kasvamista, lapsen kuuntelemista, oppimisympäristön laajentamista, yhteisien tapahtumien järjestämistä, kestävän kehityksen tempauksia ja ajattelun haastamista. Oleellisena osana kestävään kehitykseen kuuluu avoimuus ja aito vuoropuhelu niin päiväkodin lasten kuin aikuisten kanssa. Varhaiskasvatuksen arvoista löytyy perusta kestävälle kehitykselle ja siihen ohjaavia arvoja. Kestävä kehitys perustuu toisen ihmisen ja ympäristön kunnioittamiseen. Kun kasvattaja on hyväksynyt ja sisäistänyt arvot, jotka säästävät luonnonvaroja ja ylläpitävät luonnon monimuotoisuutta, hän jo esimerkillään tuo kestävän kehityksen osaksi päiväkodin lapsiryhmän toimintaan. Retkillä kulkevat niin ohjaaja kuin lapsi aistit avoimina ja valmiina tarttumaan ilmiöön luonnossa. (Parikka-Nihti 2011, 13-15.)

4.2 Metsämörri tukemassa kestävästä kehitystä

Kysyin työntekijöiltä tukeeko heidän mielestään metsämörri-toiminta kestävästä kehitystä, jossa yhdeksän (9) kymmenestä (10) vastasi toiminnan tukevan kestävästä kehitystä. Yksi (1) oli epävarma oman kestävästä kehityksen käsitteestä, joten hän jätti vastaamatta kysymykseen. Työntekijöiden mielestä metsämörri-toiminnassa lapselle luonto tulee tutuksi ja toivon mukaan myös tärkeäksi paikaksi ja näin ollen lapset haluavat suojella luontoa. Oppivat keräämään sieltä askarteluun materiaaleja ja keräämään myös luontoon kuulumattomia tavaroita pois.

Metsämörriretket vaikuttavat luontokäsityksen syntymiseen, josta kaikki kymmenen (10) työntekijää olivat samaa mieltä. Metsämörriretkillä tulee esiin luonnon monimutkaisuus ja toimii myös hyvin oppimisympäristönä. Lapset pääsevät luontoon oppimaan, viihtymään, leikkimään ja juttelemaan. Erään työntekijän mielestä lapset ovat jo vieraantuneet luonnosta. Luonnossa koetaan elämyksiä ohjaajan innoittamana. Luonnon kunnioittaminen tulee tutuksi kokemusten kautta. Metsämörriretket jäävät mieleen ja niitä odotetaan innostuneena.

Elämämme rakennetussa ympäristössä on muuttanut suhtautumistamme luontoon. Olemme paenneet luontoa ja sen arvaamattomuutta. Olemme menettäneet myös luonnon kauneuden ja sen tunnelmat. Olemme menettäneet läheisen kosketuksen luonnon prosessihin. Luontosuhde on kutistunut kävelyretkeen kaupungilla tai puistoon. Vieraantumisen huolimatta ihmisellä on kyky nauttia luonnosta ja ymmärtää sen kieltä. Siihen tarvitaan oikeanlaisia työskentelymenetelmiä. (Karvinen, Hinkkanen, Nykänen, Kinnunen & Karhu 1997, 16-17.)

Lapsen käsitys ympäristöön vaikuttavat hänen elämänsä tekijät. Kodin vaikutus näkyy eniten lasten luontokäsityksessä. Lapset, joiden perheessä luonto on osana kasvuympäristöä voivat olla kehittyneempiä liikkujia maastossa tai tietämys eläimissä on erityisen hyvä. Myös päivähoito edistää lasten luontosuhteen syntymistä. Varsinkin jos hoitajat ovat itse kiinnostuneita ympäristöstään. Kun lapsen toveripiiri laajenee iän myötä, kavereiden harrastukset ja kiinnostuksen kohteet vaikuttavat lapseen. Myös tiedotusvälineet muokkaavat luontokuvaamme. Lapsi ei voi hyötyä esim. luonto-ohjelmista, jos lapsella ei ole ennestään omia luontokokemuksia. (Nykänen & Kinnunen 1992, 28.)

Luonto oppimisympäristönä mahdollistaa eri orientaatio- tai sisältöalueiden eheyttämisen ja se liittyy lapsen kasvuun kestävästi kehityksen, ympäristökasvatukseen, terveystieteiden ja yhteisöllisyyden ulottuuden. Lapsi saa kokea voimaantumista ja osallisuutta. Luonnossa kulkiessaan ja arjen valintoja pohiessaan lapsi oppii vastuuta, joka kantaa tulevaisuuteen. Lapsuudessa koetut merkitykselliset pienet asiat vaikuttavat päätösten tekoon ja ratkaisuihin aikuisuudessa. Useimmat lapset ovat oppimisen osa-alueen huipuja, mutta vain jos he saavat siihen mahdollisuuden. Lapsi on luontaisesti kiinnostunut luonnosta ja sen ilmiöistä. Lapset haluavat todellista tietoa luonnosta ja ovatkin luonnostaan hyvin tiedonjanoisia. Aikuiset usein vieraannuttavat lapset lähiluonnosta varjelemalla lasta liikaa. Luonnosta oppii parhaiten olemalla osa luontoa. Kirjoista toki löytyy tietoa, mutta se jää usein vain tiedon palaseksi. (Parkka-Nihti 2011, 55-59.)

Oppimisympäristönä metsämörripaikat ovat kaikkien kymmenen (10) hoitajan mielestä hyvät. Siellä opitaan asiat konkreettisemmin. Ohjausta voidaan käyttää matemaattisissa toiminnoissa tai lajittelemalla. Metsämörripaikka koetaan mielikuvituksen ja luovuuden oppimispaikkana. Karkeamotoristen taitojen harjoittelua epätasaisessa maastossa, jossa fyysinen kunto ja ketteryys kasvavat. Lapsen mielikuviutus kehittyy ja rikastuu, kun kaikki eivät ole valmiina. Lapsi oppii näkemällä, kokemalla, kuuntelemalla. Jokaiselle aistilla opitaan jotakin uutta. Lapsi kokee erilaisen paikan mielenkiintoisena.

Lapsen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehittyminen saa vaikutteita metsämörriretkiltä. Tätä mieltä on kaikki kymmenen (10) työntekijää. Lapsen fyysiset ominaisuudet kehittyvät luonnossa liikkuessa. Tasapaino kehittyy epätasaisessa maastossa. Ketteryys ja kunto kasvavat leikin myötä. Metsä koetaan rauhalliseksi paikaksi, jossa on hyvä olla. Rauhallisuuden vuoksi eräs työntekijä koki pääsevänsä lähemmäksi lasta ja koki itsekkin keskittyneensä paremmin kuuntelemaan lasta. Metsässä pyritään hankkimaan onnistumisen kokemuksia, mielihyvää, yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka kasvattaa lapsen psyykkistä kehitystä. Metsä on myös terapeutin paikka, joka on puhdas ja siellä on raikas ilma. Metsämörriretket mahdollistavat ryhmän yhteenkuuluvuutta, koska pieni ryhmä leikkii usein tiiviimmin kuin päiväkodilla. Syntyy usein uusia leikkipareja. Myös aremmat lapset osallistuvat enemmän toimintaan. Yhteistyö toisen kanssa korostuu ja huipentuu yhteiseen eväshetkeen. Metsässä puuhastelu vapauttaa niin lapsen kuin aikuisen toimimaan vapautuneemmin.

Päivähoidon kasvatustavoitteiden seitsemän tavoitealuetta sisältävät paljon ympäristökasvatuksellista ainesta. Fyysisen kasvatuksen tavoitteissa liikunta, terveydestä huolehtiminen ja perushoito ovat myös ympäristökasvatuksessa esillä. Sosiaalisen kasvatuksen tavoitteista turvallisuus, yhdessä tekeminen ja erilaisuuden arvostaminen ovat tuttuja ympäristökasvatuksessakin. Emotionaalisen kasvatuksen tavoitteista edelleen erilaisuuden arvostaminen, hyväksytyksi tuleminen ja toisen kunnioittaminen ovat vahvasti minäkuvan perusteista kaikessa kasvatuksessa. Eettisen kasvatuksen tavoitteista kauuneuden huomaaminen luonnossa, itsensä ilmaiseminen ja luonnon suojeleminen löytyvät ympäristökasvatuksen tavoitteista. Älyllisen kasvatuksen tavoitteista kuunteleminen, ympäristöön perehtyminen ja havaintojen tekoon ohjaaminen ovat peruskäsitteistöä ympäristökasvatuksessa. Eettisen ja uskonnollisen kasvatuksen tavoitteista vastuu lähiympäristöstä, syy-seuraussuhteen ymmärtäminen ja erilaisten näkemysten hyväksyminen ovat ympäristökasvatusta. (Nykänen & Kinnunen 1992, 38-39.)

Kysyin myös pitäisikö metsämörritoiminta liittää Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kahdeksan (8) työntekijää vastasi myöntävästi ja kaksi (2) kieltävästi. Osan mielestä metsämörritoiminta tulisi liittää ja antaa kaikille lapsille samanlainen mahdollisuus luonnossa liikkumiseen ja olemiseen. Mutta toisaalta peilattiin siihen, että metsämörritoiminta on edelleen päiväkotikohtaista. Myöskään kaikilla päiväkodeilla ei ole ympäristössä metsää niin, että voisi hyödyntää metsämörritoimintaa. Sen toiminta riippuu täysin ohjaajan itsensä koulutuksesta ja osaamisesta. Pohdintoja oli koulutuksen tarpeellisuudesta ja yhteisten käytäntöjen sopimisesta. Lisäkoulutukseen ja metsämörripäivitykseen oli halukkaita yhdeksän (9) työntekijää ja olenkin ilmoittanut Suomen Laudulle, että tulevista koulutuksista voi ilmoittaa myös Vekara-ahon päiväkodille.

4.3 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Miten kestävä kehitys näkyy päiväkodin arjessa?

Päiväkodin työntekijät kokivat osallistuvansa kestäväan kehitykseen kierrättämällä leluja, askartelemalla kierrätys materiaaleista ja kierrättämällä huonekaluja päiväkodin sisällä. Roskakorit on myös merkitty asianmukaisella tavalla niin, että lapset ja aikuiset ymmärtävät mikä roska menee mihinkin roskakoriin. Ruokailussa ruuan annostelu tulisi olla lapsen oman mieltymyksen mukainen, eikä lautaselle laiteta liian suuria määriä

ruokaa, mikä päättyy sitten biojätteeksi. Energian ja veden säästäminen esim. käsipaperit, valojen käyttöön ja kuivauskaapin käyttöön kiinnitetään enemmän huomiota. Materiaalin uusiokäyttöä esim. kauppaleikeissä tyhjiä pakkauksia voidaan tuoda lasten kotoa.

Kuten tuloksista ilmenee, päiväkodin työntekijöiden tietämys määrittyy lähinnä ekologisen kestävän kehityksen tietoon. Kierrätys, energian säästäminen ja uusiomateriaalien käyttö askartelussa mielletään helposti kestävästä kehityksestä tukevaksi toiminnaksi. Kestävän kehityksen toiminnasta on kuitenkin työntekijöillä tietoa 4V- hankkeen vuoksi, mutta sisältöä ei ole avattu päiväkodin työntekijöiden kanssa. 4V takana on Välitä, Vaihuta, Viihdy, Voi hyvin – hanke, joka kehitetään mahdollisuuksia kestäväan, viihtyisään ja vastuulliseen yhdessä ympäristön eri tahojen kanssa. Pari päiväkodin työntekijästä osasi avata käsitettä enemmän, mutta kokivat omalla aktiivisella tiedonhaulla olevan osasyitä siihen, että heille on kehittynyt laajempi ymmärrys kestäväan kehityksen toiminnasta päiväkodin ympäristössä. Päiväkodin työntekijöiden kiinnostus ja mielenkiinto kestävästä kehityksestä kohtaan oli positiivinen. Kaivattiin enemmän aiheesta tietoa ja oli halua saada työhön uusia työkaluja kestäväan kehityksen parantamiseen työssään. Parissa vastauksessa työntekijä koki olevansa ajallisesti niin työllistetty, jotta hän koki syyllisyyttä ajattomuudestaan. Nykyhetket päiväkodissa ovat niin hektisiä, jotta jokaisessa päivässä ei ole tarvetta painottaa kaikkiin kestäväan kehityksen toimintoihin. Pientoimintatuokioihin voi painottaa tietoutta ja muu toiminta on lisäksi ohjaamassa lapsen kestävästä kehityksestä. Oman päivän sanoittaminen lapselle on tiedon jakoa joka hetki. Kestävän kehityksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua kestävämpään elämäntapaan. Lapselle tämä merkitsee ikätason mukaista vastuun antamista ja vastuun kantamista. Jokainen joutuu tekemään isompia ja pienempiä valintoja parantaakseen kestävästä kehityksestä. Päiväkodissa kestävä kehitys on muutakin kuin materiaalin kierrätystä. Päiväkotikäisillä kestävä kehitys tarkoittaa konkreettisia asioita. Kavereiden huolehtimisesta, ympäristön tutkimista ja arjen vaihtoehtoja. Niin, että lapset pääsisivät itse tekemään päätöksiä ja toteuttamaan niitä.

Miten metsämörritoiminta tukee päiväkodin kestävästä kehityksestä?

Luonnossa liikkeessa roskeen kiinnitetään huomiota, mikä maatuu mikä ei, ja kerätään mahdollisesti niitä yhteiseen pussiin kierrätyspisteeseen vietäväksi. Luontokasvatus, joka tapahtuu metsämörritoiminnan kautta, leikkien, liikkuen ja sadutuksen kautta tukee

kestävää kehitystä. Pyritään huomioimaan ja kunnioittamaan toisia yhteisten projektien kautta. Viihdytään ja käytetään mielikuvitusta, jolle ei ole rajoja. Leikkimateriaali on ilmaista ja sitä voidaan käyttää myös askarteluun. Yhdessä tekemisestä saadaan voimaa. Kiipeillessä ja kävellessä epätasaisessa maastossa kehitetään fyysisiä taitoja. Tutkimalla ja havainnoimalla kehitetään valmiuksia oppimiseen ja psyykkiseen kehittymiseen. Sosiaalisia taitoja taas kehitetään pienissä ryhmissä työskentelyssä. Vuorovaikutusta luonnon kanssa tarjoaa niin lapselle kuin ohjaajalle terapeutin toiminta ympäristön.

Metsämörrin toiminnan ylläpitäminen on päiväkodin työntekijöiden mielestä kestävää kehitystä tukevaa toimintaa. Metsämörritoiminta on vain yksi osa kestävän kehityksen toimintaa ja myös päiväkodin työntekijät kokivat sen verran tärkeäksi, että myös halukkuutta kouluttaa peruskurssiin ja jatkokursseihin oli. Lisäksi he kokivat oman kiinnostuksen luonnossa liikkumiseen vaikuttavan metsämörritoiminnan ohjaukseen. Se, että metsämörritoiminta on kirjattu paperille, ei vielä ohjaa lasta. Luonto on osa meidän suomalaisten identiteettiä. Luonto itse on ympäristönä rauhoittava ja auttaa keskittymisessä sekä herättelee meissä aisteja, joita emme ehkä muuten käyttäisi. Myös nämä tunteukset jäävät lapsille mieleen ja niitä muistellaan vanhempanakin. Luonnossa kulkiessa ja valintoja pohtiessaan lapsi oppii ottamaan vastuuta, ja ymmärtää niiden vaikutuksen tulevaisuuteen.

5 POHDINTAA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kyselyn avulla koota yhteen Vekara-ahon päiväkodin työntekijöiden mielipiteitä kestävän kehityksen toiminnasta päiväkodissa. Ja siitä miten metsämörri pedagogiikka tukee toiminnallaan kestävän kehityksen toimintaa. Kestävä kehitys on ohjelma Oulun kaupungin varhaiskasvatuksessa, joka pitkällä tähtäimellä auttaa vaikuttamaan elämäntavan oppimiseen. Kyselyssä selvisi, että päiväkodin työntekijöitä tulisi opastaa enemmän kestävän kehityksen muihin osa-alueisiin, kuten sosiaaliseen kestävyYTEEN. Joka ehkäisee syrjintää ja väkivallan ehkäisyä, hyvinvointia ja jaksamista sekä osallistumisen mahdollisuutta. Tämä oli osa-alue, joka ei näkynyt kenenkään työntekijän vastauksessa. Toisaalta sosiaalinen kestävä kehitys on päiväkodin työntekijöiden työssä aina mukana. He eivät vaan tiedosta sen käsittävän sosiaalisen kestävän kehityksen osa-alueita.

Opinnäytetyön aihe sai positiivista palautetta niin päiväkodin työntekijöiltä ja esimieheltäni. Metsämörri-toiminta on ollut minulle itselle tärkeä työväline ja siksi halusin syventyä itselle tärkeään aiheeseen. Kyselyni sain hyvän vastaanoton ja nämä työntekijät, jotka eivät vastanneet kyselyyni, tulivat keskustelemaan kanssani avoimesti, miksi he eivät nähneet kyselyn koskettavan heitä. Tämän kyselyn vastaaminen vaati kuitenkin aikaa ja päiväkodissa ajankäyttö on rajallista.

Toivon voivani viestittää opinnäytetyölläni Alaköökkin työryhmälle päiväkodin työntekijöiden mielteitä kestävästä kehityksestä ja että kestävästä kehityksestä saataisiin tiedotusta enemmän. Suomen ladulta olen pyytänyt kursseista informaatiota ja hekin olivat innostuneita päiväkodin työntekijöiden aktiivisuudesta koulutuksia kohtaan. Toisaalta myös toivon voivani opinnäytetyön kautta nostamaan metsämörriin arvostusta eri valossa kuin mitä se tällä hetkellä on.

Opinnäytetyön aihe oli haastava, sillä metsämörri-toiminnasta löytyy hyvin vähän kirjallisuutta, kun taas kestävästä kehityksestä on huomattavasti enemmän ja materiaali on tuoreempaa. Aineiston analysointi oli mielestäni helppo toteuttaa, sillä päiväkodin työntekijöiden näkökulmat oli suuremmaksi osaa samat, joten niistä oli helppo koota yhteenveto. Metsämörri-toiminnan tukeminen kestävän kehityksen toimintaan ei ollut lainkaan kiistaton asia.

Se, miten haluaisin toimintaa kehittää päiväkodin näkökulmasta, olen miettinyt esimerkiksi seuraavia toimenpiteitä. Tulen myös esittämään päiväkodin omissa palaverieissa, että metsämörriteema otetaan käyttöön myös vanhempainillassa tai muissa perheen kanssa tehtävässä toiminnassa. Näin saataisiin myös vanhempia aktivoitua enemmän kestäväen kehityksen toimintaan mukaan ja kannustamaan omaa lastaan parempiin vaihtoehtoihin. Lapsiperheen arki on täynnä kiirettä ja vanhemmilla ei ole töiden jälkeen enää voimavaroja, mutta toimintaa voidaan toteuttaa kotona normaalissa arjessa. Mietin, että miten muuten saisimme kestäväen kehitystä esille päiväkodissa. Lelunvaihtopäivillä tyyliin tuo lelu ja saat lelun tai urheiluvälinekirppareilla, pienet varusteet suuremmaksi.

LÄHTEET

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Heikkilä, Matti & Välimäki, Anna-Leena & Ihalainen, Sirkka 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi.

Heinonen, Mari & Parikka-Nihti, Mari & Viberg, Katja & Alasentie, Aino & Laininen, Erkka & Liinoja, Anne & Repo, Rille. Keke päiväkodissa – Kestävän kehityksen ohjelma 2010. Hakupäivä 28.12.2013.

(http://www.4v.fi/files/4597/Keke_paivakodissa_esite.pdf)

Helsingin yliopisto. Ympäristökasvatus. Palmerin puumalli. Hakupäivä 02.03.2014.

(<http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus/ymparistokasvatuksen-teorioita/puumalli/>)

Hirsijärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Järvinen, Pertti & Järvinen, Annikki 2000. Tutkimustyön metodeista. Opinpajan kirja. Tampere

Kananen. Jorma 2008. Kvali – Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.

Karvinen, Petteri & Hinkkanen, Jaana & Nykänen, Riitta & Kinnunen, Juha & Karhu, Seppo 1997. Luonnossa kotonaan. Rakennusalan kustantajat. Helsinki.

Kurttio, Tuovi & Kurki, Outi 1999. Varhaiskasvattajan ympäristöopas. Painohäme Oy. Ylöjärvi.

Luomi, Annukka & Paananen, Johanna & Viberg, Katja & Virta, Laura 2010. Keke päiväkodissa. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy.

Nikkinen, Irja 2002. Metsämörri. Kirjakas Ky. Nurmijärvi.

Nykänen, Riitta & Kinnunen, Juha 1992. Taivaan merkit – Pienten lasten ympäristökasvatus. Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2013-2015.

Opetushallinnon strategiat. Osaaminen ja sivistys 2020. Hakupäivä 01.03.2014.

(http://www.oph.fi/download/133481_osaaminen_ja_sivistys_2020.pdf)

Parikka -Nihti, Mari 2011. Pieniä puroja - Kasvua kohti kestävästä kehitystä. Lasten keskus. Helsinki.

Rissanen, Ulla & Pasanen, Marjatta & Mankinen, Tarja & Merikallio, Pirjo & Vuorio, Leena & Saloranta, Raija & Salmijärvi, Kyösti & Makkonen, Hannele. Päivähoidon kestävä kehityksen toimintaohjelma 2006.

(http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=dc2a6433-91cc-444c-89f4-49485243b574&groupId=112792)

Rosenberg, Tove 1993. Pienestä pitäen - Ympäristökasvatus ja päivähoidon ekologinen arki. Gummerus Kirjapaino. Jyväskylä.

Suomen Latu. Metsämörri 2013. Hakupäivä 09.10.2013.

(<http://www.suomenlatu.fi/metsamorri/>)

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Latvia.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

LIITTEET

Liite 1 SAATEKIRJE

Liite 2 KYSELY HOITOHENKILÖKUNNALLE

SAATEKIRJE

LIITE 1

Tervehdys Vekara-ahon henkilökunta!

Olen Jaana Raetsaari Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta sosiaali- ja terveysalan yksikön sosiaalialan toimipisteen sosionomi (AMK) opiskelija. Teen opinnäytetyötäni pohdiskellen tukeeko metsämörritoiminta kestävän kehityksen periaatteita päiväkodissa. Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni ja teidän kokemukset ja mielipiteet ovat minulle arvokasta tietoa. Kysely tehdään nimettömänä ja tiedot pidetään täysin luottamuksellisia. Pyydän vastaamaan kyselyyn ja vaikuttamaan omalta osaltanne tuloksiin. Kyselyyn saa osallistua jokainen työntekijä, joka työskentelee Vekara-ahossa. Opinnäytetyöni valmistuu vuoden 2013 mennessä.

Terveisin

Jaana Raetsaari

Sosionomi opiskelija

jaana.raetsaari@ouka.fi

KYSELYLOMAKE

LIITE 2

Vastaa viivalle. Voit jatkaa vastausta kyselylomakkeen kääntöpuolelle. Muista merkitä kysymyksen numero.

Vastaajan tiedot

Ammattinimike: _____ . Vuodet metsämörriohjaajana: _____ .

Ote päivähoiton kestävän kehityksen toimintaohjelmasta:

'' Kestävän kehityksen periaatteisiin kuuluu mm. pyrkimys muuttaa yhteiskunnan käytäytymismalleja ympäristöä kuluttavista ympäristöä säästäviin sekä pyrkimys jakaa vastuuta. Kestävän kehitys ei ole pysyvästi muuttumaton tila, vaan luova ja tasapainoon tavoitteleva oppimisprosessi, joka ulottuu kaikkiin päätöksenteon osa-alueisiin. ''

2. Mitä mielestäsi Oulun varhaiskasvatuksen kestävä kehitys tarkoittaa?

3. Miten mielestäsi kestävä kehitys toteutuu Vekara-ahon päiväkodin toiminnassa?

4. Miten kestävä kehitys näkyy päiväkodin ruokailussa?

5. Miten kestävä kehitys näkyy oppimisympäristössä?

6. Miten kestävä kehitys näkyy leikkiessä?

7. Miten kestävä kehitys näkyy metsämörritoiminnassa?

8. Miten kestävä kehitys näkyy toimintatuokioissa?

9. Miten voit itse vaikuttaa mielestäsi kestävään kehitykseen päiväkodissa?

10. Onko mielestäsi päiväkodilla kehittämisen kohteita kehittävän kehityksen kannalta?

Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä? Ympyröi.

Samaa mieltä = kyllä, eri mieltä = ei

11. Tukeeko metsämörritoiminta päiväkodin kestävän kehityksen periaatteita?

kyllä

ei

Miten?

12. Koetko metsämörriretket vaikuttavan lasten luontokäsityksen syntymiseen?

kyllä

ei

Miten?

13. Koetko metsämörripaikan hyvänä oppimisympäristönä?

kyllä

ei

Miten?

14. Pääseekö lapsi pääsee toteuttamaan luovuuttaan metsämörriretkellä?

kyllä

ei

Miten?

15. Vaikuttaako metsämörriretket mielestäsi lapsen fyysiseen kehitykseen?

kyllä

ei

Miten? _____

16. Vaikuttaako metsämörriretket mielestäsi lapsen psyykkiseen kehitykseen?

kyllä

ei

Miten? _____

17. Vaikuttaako metsämörriretket mielestäsi lapsen sosiaaliseen kehitykseen?

kyllä

ei

Miten? _____

18. Pitäisikö metsämörritoiminta mielestäsi liittää varhaiskasvatussuunnitelmaan?

kyllä

ei

Miten? _____

19. Olen kiinnostunut metsämörriohjaajille suunnatuista koulutuksista?

kyllä

ei

Miten? _____

Kiitos vastauksistasi!